

Kysymyksiä ja vastauksia hunajan väärentämisestä.

Mikä on EU:n tason koordinoitu toimi?	1
Säännelläkö hunajaa tällä hetkellä EU:ssa?	2
Mitkä ovat hunajan sokeripitoisuutta koskevat säännöt?	2
Miksi hunaja valittiin EU:n tason koordinoitun toimen kohteeksi?	2
Mitkä ovat yleisimmät hunajaan liittyvät petolliset käytännöt?	3
Miksi hunajaan liittyviä petoksia tehdään?	3
Mitä suoria ja epäsuoria seurauksia on sillä, että hunajaa väärennetään sokereilla?	3
Onko mehiläisten ruokkiminen sokerisiirapeilla hunajan väärentämistä?	4
Mitkä olivat EU:n tason koordinoitun ”From the Hives” -toimen tavoitteet?	4
Mitä toimijoita EU:n tason koordinoituun ”From the Hives” -toimeen osallistui ja mitkä olivat niiden tehtävät?	4
Mitä näytteenottomenetelmiä valvontasuunnitelmassa käytettiin?	5
Mitä analyysimenetelmiä ja päätöksentekotapoja käytettiin epäilyttävien hunajanäytteiden tunnistamiseksi?	5
Mitä näytteenottovaiheen tuloksista käy ilmi?	5
Vastaavatko EU:n koordinoiman toimen tulokset EU:n hunajamarkkinoiden tilannetta?	6
Mitkä ovat näytteenottovaiheen keskeiset päätelmät?	6
Mitä tutkimusvaiheen tuloksista käy ilmi?	7
Mitkä ovat tutkimusvaiheen keskeiset päätelmät?	7
Miten OLAFin tutkimukset suoritetaan?	7
Mitä oikeudellista kehystä OLAFin toimintaan EU:n tason koordinoitussa toimessa sovelletaan?	8
Miten OLAF kerää digitaalista todistusaineistoa?	8
Mitkä olivat OLAFin tutkimuksen tulokset?	8
Miten komissio aikoo toimia varmistaakseen, ettei hunajaa väärennetä sokereilla?	8
Miten komissio aikoo tehdä yhteistyötä kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa?	9

Mikä on EU:n tason koordinoitu toimi?

Komission yksiköt voivat yhden tai useamman EU-maan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan koordinoida toimia EU:n tasolla. Näin tehdään, kun mahdolliseen petolliseen järjestelyyn osallistuu toimijoita useasta jäsenvaltiosta ja järjestelyn epäillään aiheuttavan joko terveysriskin tai merkittävän sosioekonomisen riskin. Tällaisesta EU:n tason koordinoinnista päätettäessä otetaan huomioon näiden riskien vakavuus, saatavilla olevien tietojen luotettavuus ja epäillyn ja

aiempien tapausten samankaltaisuus. Kun epäily koskee tuontituotteita, komissio on yhteydessä asiaan liittyviin EU:n ulkopuolisiin maihin ja pyytää kohdennettuja tietoja ja tutkimuksia.

Säännelläänkö hunajaa tällä hetkellä EU:ssa?

Hunaja on luonnontuote, jota on arvostettu sen makeutusominaisuuksien vuoksi muinaisista ajoista lähtien. EU:n lainsäädännön tavoitteena on säilyttää hunajan puhtaus jalostamattomana ja prosessoimattomana maataloustuotteena. Tämä tarkoittaa, ettei sen kemialliseen koostumukseen saa tehdä muutoksia.

Neuvoston direktiivin 2001/110/EY liitteessä 1 olevassa 1 kohdassa olevan määritelmän mukaan hunajalla tarkoitetaan ”*luontoperäistä makeaa ainetta, jonka hunajamehiläinen (Apis mellifera) on tuottanut kukkien medestä tai kasvien elävien osien eritteistä tai tiettyjen kasveja imevien hyönteislajien/kasvien elävillä osilla olevista eritteistä, ja jota mehiläiset keräävät, muuntavat yhdistellen tiettyjen itsestään peräisin olevien aineiden kanssa, saostavat, kuivaavat, varastoivat sekä jättävät kehittymään ja kypsymään hunajakennoihin*”.

Direktiivissä vahvistetaan myös koostumusta koskevat ominaisuudet (elintarvikkeena käytettävälle hunajalle) ja niihin liittyvät pakkausmerkintöjä koskevat vaatimukset. Hunajan on täytettävä nämä vaatimukset, jotta sitä voidaan pitää kaupan EU:ssa.

Mitkä ovat hunajan sokeripitoisuutta koskevat säännöt?

Luonnonsokerit ovat yksi hunajan pääainesosista. Niiden määrät vaihtelevat kasvilähteen mukaan. Hunajasta annettussa neuvoston direktiivissä 2001/110/EY vahvistetaan kaksi sokeripitoisuutta koskevaa vaatimusta:

1. hedelmä- ja rypälesokeripitoisuuden on oltava yhteensä vähintään 60 g/100 g kukkaishunajassa ja vähintään 45 g/100 g mesikastehunajassa ja siihen liittyvissä sekoituksissa
2. ruokosokeripitoisuus saa olla enintään 5 g/100 g. Useille kasvilähteille, kuten punanätkimelle, eukalyptukselle ja laventelille, on kuitenkin määritetty korkeampia raja-arvoja.

Miksi hunaja valittiin EU:n tason koordinoitun toimen kohteeksi?

Tuottaja- ja kuluttajansuojajärjestöt ovat toistuvasti ilmaisseet huolensa hunajan mahdollisesta väärentämisestä. Ensimmäisen, vuosina 2015–2017 toteutetun koordinoitun valvontasuunnitelman tulokset osoittivat, että nämä huolet olivat perusteltuja. Sen mukaan vähintään 14 prosenttia tarkastetuista näytteistä ei ollut puhtautta koskevien vertailuarvojen mukaisia (linkki: https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud/eu-coordinated-actions/coordinate-control-plans/honey-2015-17_en). Huolten paikkansapitävyyttä tuki myös niiden ilmoitusten määrä, joita saatiin jäsenvaltioiden välistä hallinnollisten tietojen vaihtoa ja yhteistyötä maatalouselintarvikeketjussa suoritettavan virallisen valvonnan osalta edistävissä hälytys- ja yhteistyöverkostossa (linkki: https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud/administrative-assistance-and-cooperation-system_en).

Mitkä ovat yleisimmät hunajaan liittyvät petolliset käytännöt?

Hunaja on tarhamehiläisten tuottama luonnonaine. Siihen ei saa lisätä mitään ainesosia (kuten sokeria, elintarvikelisiäaineita tai aromeja).

Hunajaa voidaan väärentää useilla aineilla, kuten sokerilla tai vedellä. Yleisin lisätty aine on sokeri. Hunajan määrää lisätään käyttämällä halpoja sokerisiirappeja, joita on vaikea havaita tehokkaasti, jopa kehittyneillä analyysimenetelmillä. Myös kasvilähteen tai muiden ominaisuuksien ilmoittamiseen liittyy petollisia käytäntöjä. Niiden tarkoituksena on vaikuttaa kuluttajan käsitykseen hunajan laadusta ja arvosta. Tietyllä maantieteellisellä alueella ja määriteltäviä tuotantomenetelmiä käyttäen tuotettua hunajaa voidaan myydä laatutuotteena, jolla on erityisiä ominaisuuksia (suojattu alkuperänimitys (SAN) tai suojattu maantieteellinen merkintä (SMM)). Koska SAN- ja SMM-hunajista maksetaan enemmän, ne ovat houkuttelevia kohteita sille, että tavallisen hunajan alkuperä ilmoitetaan väärin voittojen lisäämiseksi. Maantieteellistä alkuperää koskeva ilmoitus voidaan myös väärentää tullisääntöjen kiertämiseksi. Koostumukseen tai pakkausmerkintöihin voi liittyä muitakin petollisia käytäntöjä. Nimitystä ”hunaja” voidaan esimerkiksi käyttää sääntöjenvastaisesti tuotteesta, joka koostuu osittain tai kokonaan heikompilaatuisesta tuotteesta, kuten taloushunajasta.

Miksi hunajaan liittyviä petoksia tehdään?

Luonnollisten makeutusaineiden kuluttajakysynnän kasvu on saanut aikaan markkinat, joilla hunajan maailmanmarkkinahinnat ovat korkeampia kuin vuosiin. EU:ssa hunajan markkinakysyntä ylittää kotimaisen tuotannon, ja merkittävä määrä hunajasta on tuotua. Hunajan markkinahinnat vaihtelevat merkittävästi sellaisten laatuominaisuuksien mukaan, jotka eivät ole aina näkyvissä tai mitattavissa ilman perusteellista analyysia. Tämä jättää tilaa harhaanjohtaville käytännöille, joiden tarkoituksena on lisätä aiheettomasti taloudellista hyötyä. Aidon hunajan ja sokerisiirappien välinen hintaero ja siirapeilla jatkettun hunajan havaitsemiseen liittyvät vaikeudet tarjoavat houkuttelevia petosmahdollisuuksia epärehellisille talouden toimijoille.

Mitä suoria ja epäsuoria seurauksia on sillä, että hunajaa väärennetään sokereilla?

Sokerin avulla väärennetyn hunajan aiheuttamaa riskiä kuluttajien terveydelle pidetään hyvin pienenä (olettaen, että lisätyt sokerisiirapit soveltuvat ihmisravinnoksi). Hunajan väärentäminen heikentää kuitenkin kuluttajien luottamusta EU:n elintarvikeketjuun ja aiheuttaa haasteen toimijoille ja hunajan maineelle.

Tuodun hunajan keskimääräinen yksikköarvo EU:ssa vuonna 2021 oli 2,17 euroa/kg (pois lukien Uudesta-Seelannista tuotu hunaja), kun taas riisistä valmistetut sokerisiirapit maksavat noin 0,40–0,60 euroa/kg. Hunajan laimentaminen sokerisiirapeilla antaa petoksentekijöille epäreilun edun. Jos EU:n ammattimaiset mehiläishoitajat joutuvat kilpailemaan tällaisten halpojen vaihtoehtojen kanssa ja kohtaamaan mahdollisesti epäreilua kilpailua kilpailijoidensa taholta, se voi saada heidät luopumaan mehiläishoidosta. Tämä voi puolestaan vähentää EU:ssa tuotetun hunajan määrää.

Onko mehiläisten ruokkiminen sokerisiirapeilla hunajan väärentämistä?

Mehiläisiä voi olla tarpeen ruokkia sokerisiirapeilla tiettyinä vuodenaikoina. Tämä ajoittuu usein samaan ajankohtaan kuin hunajan korjuu pesästä. Näin varmistetaan, että mehiläisillä on riittävästi ravintoa, jotta ne eivät nälkiinny talven aikana. Kennoihin jäävä mehiläisrehu on tärkeää erottaa seuraavasta myyntiin korjattavasta hunajasta. Muutoin mehiläisrehu saastuttaa hunajan, eikä kerättävä tuote ole EU:n hunajadirektiivin vaatimusten mukainen.

Sokerisiirappien syöttäminen mehiläisille pääasiallisen mesikauden aikana olisi kuitenkin ristiriidassa hunajan oikeudellisen määritelmän kanssa. Määritelmän mukaan hunaja on tuotettava joko kukkien medestä (kukkaishunaja tai mesihunaja) tai kasvien elävien osien eritteistä tai tiettyjen kasveja imevien hyönteislajien/kasvien elävillä osilla olevista eritteistä (mesikastehunaja).

Mitkä olivat EU:n tason koordinoitun ”From the Hives” -toimen tavoitteet?

Toimen tavoitteena oli kerätä tietoa EU:hun tuodun vaatimustenvastaisen hunajan esiintymisestä ottamalla näytteitä ja analysoimalla niitä. Analyysien tavoitteena oli ainoastaan havaita hunaja, jonka epäiltiin sisältävän lisättyä sokerisiirappia. Koordinoitu toimi toteutettiin kolmessa vaiheessa:

- hunajanäytteiden kerääminen EU:n rajoilla
- jäljitettävyystietojen kerääminen
- tuonti-, prosessointi-, sekoitus- ja pakkauspaikoissa EU:ssa suoritettut tutkimukset.

Mitä toimijoita EU:n tason koordinoituun ”From the Hives” -toimeen osallistui ja mitkä olivat niiden tehtävät?

Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto teki aloitteen toimesta ja koordinoi sitä.

Ensimmäiseen näytteenottovaiheeseen ilmoittautuivat vapaaehtoiseksi 16 jäsenvaltiota (Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Kreikka, Liettua, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska, Tšekki ja Unkari,), Norja ja Sveitsi. Maiden oli myös määritettävä tarkastettavien lähetysten määräpaikka ennen lisätutkimusten harkitsemista. Lisätutkimukset koskivat kaikkia määränpäänä olleita jäsenvaltioita ja EFTA-valtioita¹, jotka olivat vastaanottaneet epäilyttäviä lähetyksiä. Nämä tutkimukset suoritettiin tuonti-, prosessointi-, sekoitus- ja pakkauspaikoissa.

EU-maiden ja EFTA-valtioiden viranomaiset saivat

- analyttistä apua elintarviketieteen ja elintarvikkeiden laadun tietokeskukselta, jonka toiminnasta vastaa Yhteinen tutkimuskeskus (JRC) (linkki:

https://knowledge4policy.ec.europa.eu/food-fraud-quality_en)

¹ EFTA – Euroopan vapaakauppaliitto (eli Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi).

- tiedonhankintaan liittyvää tukea Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosastolta tietojen keräämiseksi viejiltä ja tuojilta (Traces-järjestelmään² rekisteröidyt aiemmat tuontitoimet, hälytys- ja yhteistyöverkoston jo rekisteröidyt vaatimustenvastaisuudet ja elintarvikepetosepäilyt)
- pyydettyä tiedonhankintaan liittyvää ja tutkimustukea Euroopan petostentorjuntavirastolta (OLAF) (linkki: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_fi).

Mitä näytteenottomenetelmiä valvontasuunnitelmassa käytettiin?

Jäsenvaltioiden ja EFTA-valtioiden viranomaiset ottivat näytteitä hunajasta rajatarkastusasemilla marraskuun 2021 ja helmikuun 2022 välisenä aikana. Jos tuontitarkastusta varten esitetty hunajalähetys koostui useammasta kuin yhdestä tuotantoerästä, näytteitä otettiin vain yhdestä erästä. Kustakin erästä oli otettava useita osanäytteitä, joiden avulla saatiin JRC:n analysoitavaksi lähetettävä kokoomanäyte.

Yhteensä 320 näytteestä suurin osa oli peräisin Kiinasta (89), Ukrainasta (74), Argentiinasta (34), Meksikosta (22), Brasiliasta (18) ja Turkista (15). Useimmat niistä oli ilmoitettu monikukkahunajaksi (77 %) tai yksikukkahunajaksi (11 %). Muiden kasvitieteellinen alkuperä ei ollut tiedossa.

Mitä analyysimenetelmiä ja päätöksentekotapoja käytettiin epäilyttävien hunajanäytteiden tunnistamiseksi?

Koska sokeri on hunajan pääainesosa, voi olla vaikeaa selvittää, missä määrin hunajaa on väärennetty lisäokereilla. Luonnollisesti esiintyvien sokerien ja lisättyjen sokerien erottaminen toisistaan on myös erityisen vaikeaa siitä syystä, että väärennetyn tuotteen fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet voivat olla hyvin samankaltaiset kuin aidon tuotteen.

JRC yhdisti useita menetelmiä havaitakseen hunajan, jonka epäiltiin sisältävän lisättyjä sokerisiirappeja. Analyysissa käytettiin kehittyneimpiä saatavilla olevia menetelmiä. JRC:n laatujärjestelmä on ISO 9001 -sertifioitu, ja tietyt Geelissä sijaitsevan JRC:n tutkimuslaitoksen testaustoimet on akkreditoitu standardin ISO 17025:2017 mukaisesti. Raportoitujen tietojen tuottamiseen käytetyt analyysimenetelmät eivät kuitenkaan kuulu akkreditoinnin pätevyysalueeseen. Tämä oli otettava huomioon, kun jäsenvaltioiden viranomaiset käynnistivät sääntelytoimia.

Mitä näytteenottovaiheen tuloksista käy ilmi?

Vastaanotetuista 320 näytteestä 147:n (46 %) epäiltiin olevan EU:n hunajadirektiivin 2001/110/EY säännösten vastaisia, koska niissä havaittiin vähintään yksi vieraiden sokerilähteiden markkeri. Käytetyillä tekniikoilla saatiin laadullista tietoa (markkerien

² Traces – yhdennetty eläinlääkinnällinen tietojärjestelmä (https://food.ec.europa.eu/animals/traces_en#about-traces).

esiintyminen/puuttuminen), mikä tarkoittaa, ettei hunajaan lisättyjen siirappien määrää voitu arvioida.

Absoluuttisina lukuina eniten epäilyttäviä lähetyksiä oli peräisin Kiinasta (66/89, 74 %), mutta suhteellisesti eniten epäilyttäviä näytteitä oli Turkista peräisin olevassa hunajassa (14/15, 93 %). Yhdistyneestä kuningaskunnasta tuodun hunajan epäilyaste oli vieläkin korkeampi (10/10, 100 %). Saatavilla olevien jäljitettävyystietojen perusteella tämä saattaa kuitenkin johtua siitä, että hunaja on tuotettu muissa maissa ja sitä on jatkojalostettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen sen jälleenvientiä EU:hun.

Vastaavatko EU:n koordinoiman toimen tulokset EU:n hunajamarkkinoiden tilannetta?

Tulosten ei missään vaiheessa odotettu antavan edustavaa kuvaa EU:n hunajamarkkinoista. Niiden oli tarkoitus antaa käsitys siitä, missä määrin tuotua hunajaa on väärennetty sokerisiirapeilla ja millaisia nämä väärennökset ovat. Näytteet otettiin satunnaisesti. Näytteitä otettiin operaation aikana 15 prosentista tuontitarkastuksiin näytteenottokampanjan aikana esitetyistä lähetyksistä, joten se tarjosi jonkinlaisen kuvan kauppavirroista.

Vaikka tietty määrä sisämarkkinoille tuoduista hunajalähetyksistä testattiin, saadut tulokset kuvaavat tilannetta näytteenottojakson aikana, eikä niitä pidä yleistää tai ekstrapoloida muihin tilanteisiin.

Toimen aikana tarkastettiin kaikkiaan 123 viejää, joista 70:n ilmoitettiin vieneen hunajalähetyksiä, joita epäiltiin lisätyillä sokereilla väärennetyiksi. Niistä 95 tuojasta, joiden lähetyksistä otettiin näytteitä, kaksi kolmannesta (63 tuojaa) oli tuonut vähintään yhden sokereilla väärennetyksi epäillyn hunajalähetyksen.

Mitkä ovat näytteenottovaiheen keskeiset päätelmät?

EU:n koordinoima toimi vahvasti olettamuksen, jonka mukaan osan sisämarkkinoille tuodusta hunajasta epäillä olevan EU:n hunajadirektiivin 2001/110/EY säännösten vastaista. Vaatimustenvastaisiksi epäiltiin 46:ta prosenttia analysoiduista näytteistä. Epäilyaste oli huomattavasti korkeampi kuin aiemmassa, vuosina 2015–2017 toteutetussa EU:n laajuisessa koordinoitussa valvontasuunnitelmassa. Siinä 14 prosenttia analysoiduista näytteistä ei ollut hunajan aitouden arviointia varten määritettyjen vertailuperusteiden mukaisia.

Tämän eron saattaa kuitenkin selittää se, että nykyisessä tutkimuksessa käytettiin eri menetelmiä, joilla vaatimustenvastaisuudet kyettiin havaitsemaan paremmin. Maissitärkkelyksestä tai sokeriruo'osta valmistettujen sokerisiirappien havaitsemiseen on aiemmin käytetty alkuaineanalyysiin yhdistetyllä isotooppisuhdemassaspektrometrillä menetelmällä (EA-IRMS) tehtyä vakaiden hiili-isotooppien välisen suhteen analyysia (AOAC-menetelmä 991.41). Se ei kuitenkaan ollut tehokas väärennetyksi epäillyn hunajan havaitsemisessa. Tämä voi viitata siihen, ettei hunajan jatkamiseen käytetä enää maissitärkkelyksestä tai sokeriruo'osta valmistettuja sokerisiirappeja, vaan ne on korvattu kokonaan tai osittain esimerkiksi riisistä, vehnästä tai sokerijuurikkaasta valmistetuilla siirapeilla.

Tarvitaan kuitenkin edelleen parempia, yhdenmukaistettuja ja kansainvälisesti tunnustettuja analyysimenetelmiä, jotta virallisilla valvontalaboratorioilla on paremmat valmiudet havaita hunaja, jonka väärentämiseen on käytetty tätä tarkoitusta varten valmistettuja, aidolle hunajalle ominaista sokeriprofiilia pitkälti jäljitteleviä sokerisiirappeja.

Mitä tutkimusvaiheen tuloksista käy ilmi?

Tutkimusten kohteena on ollut tähän mennessä 37 toimijaa, joista seitsemälle on lopulta (tähän mennessä) määrätty seuraamuksia hunajan väärentämisestä lisätyillä sokereilla.

Muut EU:n tason koordinoitujen toimien aikana kerätyt tiedot koskevat hunajan ja sokerisiirappien käyttöä ja sekoittamista EU:n alueella, siitepölyjen (alkuperästä kertova markkeri) poistamista ja hunajan mukana toimitettavien asiakirjojen väärentämistä hunajan todellisen alkuperän peittämiseksi. Näitä tietoja tutkitaan parhaillaan.

Mitkä ovat tutkimusvaiheen keskeiset päätelmät?

Suurin osa jäsenvaltioiden viranomaisista käyttää tutkimuksissa niiden käytettävissä olevia virallisia laboratoriotekniikkoja. Tekniikkojen tarkoituksena on ensisijaisesti valvoa EU:n hunajadirektiivin säännöksiä. Tiedossa on, etteivät ne ole yksin käytettyinä yhtä tehokkaita hunajan taidokkaan väärentämisen havaitsemisessa ja todistamisessa. Rikostekninen tutkinta (eli paikalla tehtävien tarkastusten, näytteenoton ja asiakirjojen, tietokoneiden ja puhelintietojen perusteellisen tarkastelun yhdistäminen) osoittautui kuitenkin hyödylliseksi petoksenteekijöiden paljastamisessa.

Edellä kuvatun perusteella voidaan todeta, että EU:n markkinoilla on edelleen ja jää havaitsematta sellaista EU:n ulkopuolisista maista tuotua hunajaa, jota JRC epäilee väärennetyksi.

Miten OLAFin tutkimukset suoritetaan?

OLAFin asiaan keskittyvä yksikkö analysoi kaikki saadut, mahdollisesti tutkinnallisesti kiinnostavat tiedot, jotta voidaan määrittää, onko niiden pohjalta perusteltua käynnistää tutkimus tai koordinoitua tutkimusta.

Jos tapaus käynnistetään, OLAFin tutkijat tutkivat väitteitä ja kokoavat todistusaineiston, jonka perusteella määritetään tosiseikat ja laaditaan yksityiskohtainen loppuraportti. Tätä varten tutkijat keräävät ja analysoivat kaikki asiakirjatodisteet ja kaiken heidän saatavillaan olevan tiedon sekä kuulustelevat todistajia ja mahdollisia epäiltyjä. Lisäksi voidaan suorittaa paikan päällä tehtäviä tarkastuksia.

OLAF suorittaa hallinnollisia tutkimuksia, joiden tulokset toimitetaan toimivaltaiselle viranomaiselle. OLAFin tutkimus voi johtaa hallinnollisiin, taloudellisiin tai kurinpidollisiin menettelyihin tai oikeudenkäynteihin. OLAF hoitaa tehtävänsä lahjomattomasti, puolueettomasti ja ammattimaisesti ja kunnioittaa yksilöiden oikeuksia ja vapauksia.

Mitä oikeudellista kehystä OLAFin toimintaan EU:n tason koordinoitussa toimessa sovelletaan?

OLAFin tutkimus aloitettiin asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 3 artiklan perusteella.

Paikan päällä tehtävä tarkastus ja digitaalisen forensiikan hankinta hyväksyttiin asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 5 artiklan nojalla aloitetun tutkimuksen aikana ja suoritettiin asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 3 artiklan nojalla asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 3 artiklan 2 kohdan ja asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96 6 ja 7 artiklan mukaisesti OLAFin pääjohtajan asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013 17 artiklan 6 kohdan mukaisesti antaman valtuutuksen nojalla.

Miten OLAF kerää digitaalista todistusaineistoa?

OLAFissa työskentelevät digitaalisten todisteiden asiantuntijat antavat OLAFin tutkijoille käytännön tukea digitaalisessa forensiikassa (digitaalisen todistusaineiston tunnistaminen, hankkiminen, kuvaaminen, kerääminen, analysoiminen ja säilyttäminen). Lisätietoa on [digitaalista forensiikkaa käsittelevässä esitteessä](https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2a0a34af-1c33-4103-80c4-801612c3ae90_en?filename=digital_forensic_leaflet_en.pdf) (https://anti-fraud.ec.europa.eu/document/download/2a0a34af-1c33-4103-80c4-801612c3ae90_en?filename=digital_forensic_leaflet_en.pdf).

Mitkä olivat OLAFin tutkimuksen tulokset?

OLAF käynnisti koordinoitujen tapauksien tarjotakseen tutkimuksellista tukea ja tietoutta. OLAF teki tiivistä yhteistyötä osallistuvien jäsenvaltioiden ja EFTA-valtioiden, Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston ja JRC:n kanssa. Rikostekninen tutkinta perustui paikalla tehtäviin tarkastuksiin, näytteenottoon ja tietokoneiden ja puhelintietojen perusteelliseen tutkimiseen. Tulokset osoittivat, että viejä ja tuoja tekivät yhteistyötä seuraavissa asioissa:

- sokerisiirappien käyttö hunajan väärentämiseksi ja sen hinnan alentamiseksi
- akkreditoituissa laboratorioissa tehtävien analyysien säännöllinen käyttö hunaja- ja sokerisekoitusten mukauttamiseksi siten, että asiakkaat ja viranomaiset eivät havaitse niitä, ennen tuontitapahtumia
- lisä- ja väriaineiden käyttö hunajan todellisen kasvilähteen väärentämiseksi
- hunajan todellisen maantieteellisen alkuperän peittäminen väärentämällä jäljitettävyydestiedot.

Miten komissio aikoo toimia varmistaakseen, ettei hunajaa väärennetä sokerilla?

Ensisijainen vastuu EU:n maatalouselintarvikealan lainsäädännön noudattamisen varmistamisesta on elintarvikealan toimijoilla. Elintarvikepetosten havaitseminen ja torjunta on jäsenvaltioiden vastuulla. Kaikissa hunaja-alan tuotanto-, prosessointi- ja jakeluvaiheissa toimivien elintarvikealan toimijoiden (mukaan lukien tuojat) on

- a) varmistettava, että EU:n markkinoille saatettavat elintarvikkeet täyttävät niiden toiminnan kannalta merkitykselliset EU:n ja kansallisen elintarvikelainsäädännön

vaatimukset ja että niiden myymä hunaja on kaupan pitämistä koskevien EU:n vaatimusten mukaista

- b) varmistettava, että nämä vaatimukset täyttyvät (ensisijainen vastuu)
- c) määritettävä oikein sen hunajan luonne, koostumus, alkuperämaa tai lähtöpaikka, jota ne ovat saattamassa EU:n markkinoille tai viemässä EU:n ulkopuolelle.

Koordinoidun toimen tulokset osoittavat, että jotkin elintarvikealan toimijat eivät noudata ensisijaista vastuutaan. Tällä tavoin kyseiset toimijat vaarantavat kuluttajien luottamuksen ja elintarvikkeiden valvontajärjestelmien uskottavuuden, heikentävät elintarvikkeiden arvoketjuja ja luovat epäreilua kilpailua EU:n tuottajille ja toimijoille. Komissio kehottaa talouden toimijoita noudattamaan EU:n lainsäädännön vaatimuksia ja toteuttamaan korjaavia toimia, joilla puututaan havaittuihin, hunaja-alan mainetta haittaaviin heikkoihin tuloksiin.

Jäsenvaltiot vastaavat elintarvikepetosten havaitsemisesta ja torjunnasta, erityisesti virallista valvontaa koskevan asetuksen säännösten nojalla. Asetus sisältää kattavan petosten torjumista koskevan välineistön, myös säännöksiä rajatylittävien rikkomusten yhteydessä tehtävästä yhteistyöstä. Asetuksella annetaan komissiolle näiden toimenpiteiden tehokkaan soveltamisen koordinointiin ja valvontaan EU:n tasolla liittyvä tehtävä.

Hunajan aitouden varmistamiseksi on saatavilla virallisia analyysimenetelmiä. Ne ovat kuitenkin jääneet kehityksessä jälkeen, eikä niiden herkkyys riitä sellaisten väärennösten havaitsemiseen, joiden sokerasot ovat vähäisiä ja keskisuuria. Siksi petoksenteelijät käyttävät hyväksi nykyisten analyysivalmiuksien heikkoutta mukauttamalla sitä, minkä verran väärennettyyn hunajaan lisätään sokereita. Samat analyysieihin liittyvät rajoitukset koskevat myös rajatarkastuksia. Menetelmät, joita JRC käytti EU:n koordinoiman toimen yhteydessä, ovat osoittautuneet hyödyllisiksi petosepäilyjen tunnistamisessa, mutta niitä ei ole vielä yhdenmukaistettu ja standardoitu. Tällaiseen ohjelmaan tarvitaan asianmukaista rahoitusta, ja vie jonkin aikaa, ennen kuin se voidaan panna tehokkaasti täytäntöön virallisissa valvontalaboratorioissa. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita lisäämään kansallisia markkina- ja rajatarkastuksia, mutta tätä pyyntöä ei voitu toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla edellä mainittujen rajoitusten vuoksi.

[Miten komissio aikoo tehdä yhteistyötä kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa?](#)

Tuonnin osalta komissio on jo lisännyt aitousvaatimuksen tuodun hunajan mukana toimitettavaan todistukseen (ks. komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/36, annettu 11 päivänä tammikuuta 2022, täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2020/2235 liitteen III muuttamisesta siltä osin kuin on kyse todistusmalleista tiettyjen elävien vesieläinten ja eläinperäisten tuotteiden lähetysten unioniin tuloa varten (EUVL L 8, 13.1.2022, s. 36)).

Komissio aikoo myös ehdottaa tuontitarkastusten vahvistamista. Toisin kuin monien muiden eläinperäisten tuotteiden kohdalla, jäsenvaltioiden mahdollisuuksia tehostaa kolmansissa maissa toimiviin tiedossa oleviin petoksenteelijöihin kohdistuvia tarkastuksia heikentää kuitenkin tässä vaiheessa se, ettei ole velvollisuutta laatia luetteloa sellaisista laitoksista, jotka saavat viedä hunajaa EU:hun. Tällainen luettelo mahdollistaisi sellaisten säännösten soveltamisen, joista säädetään menettelyistä, joiden mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten on koordinoitusti suoritettava rajatarkastusasemilla eläinperäisten tuotteiden, sukusolujen ja alkuiden, eläimistä saatavien sivutuotteiden ja elintarvikesekoitusten tehostettua virallista valvontaa, 7 päivänä

marraskuuta 2019 annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2019/1873 (EUVL L 289, 8.11.2019, s. 50).

Komissio pyrkii myös tekemään yhteistyötä viejämaiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Kaikille asiaan liittyville maille tiedotetaan EU:n tason koordinoitun toimen tuloksista, ja niitä pyydetään suorittamaan tutkimuksia ja määräämään asianmukaisesti seuraamuksia vahvistetuista petoksista.